

En funció dels interessos electorals, l'unionisme institucional ha oscil·lat entre la política del garrot i la política de la pastanaga a Catalunya. Al País Valencià i a les Illes torna a prendre força el discurs anticatalanista de la mà dels seus presidents. Paral·lelament, petites forces que fan bandera d'un nacionalisme espanyol impecable, tot i que s'hagin gestat a la perifèria, miren de furtar vots al PP. C's, UPyD i España 2000 en són exemples.

L'espanyolisme treu el garrot

“La majoria silenciosa” que ha de frenar “l'ofensiva rupturista” del president de la Generalitat ja té xifres per a ensenyar al món. Com demostren les

imatges aèries de la plaça de Catalunya de Barcelona (vegeu fotografia de les planes 12 i 13) el passat 12 d'octubre la majoria silenciosa fou en realitat una minoria sorollosa. Ni 100.000 ni

65.000 persones, com pregonava l'organització i la Delegació del Govern espanyol, sinó, essent generosos, entre 6.000 i 7.000 manifestants es concentraven per reclamar la unitat d'Espanya i denunciar l'anorreament dels catalans que també se senten espanyols. I dels espanyols residents a Catalunya que no se senten catalans. A la concentració van compartir consignes els partits institucionaltzats, PP i Ciutadans, i també la xenòfoba PxC, la Falange i més grupuscles d'ultradreta espanyola, del Principat i vinguts en autocar d'altres territoris. Era la resposta al carrer de

El PP d'Alicia Sánchez Camacho ha comandat una manifestació del 12-O al costat de C's, la xenòfoba PxC i grupuscles d'extrema dreta.

l'unionisme, la reacció desencadenada per l'exhibició de força de la societat civil catalana l'11 de setembre. El PP català ha endurit el seu discurs davant la proximitat de les eleccions, mentre que Ciutadans intenta consolidar-se com l'autèntic espanyolisme espanyol que mai no pactarà amb el nacionalisme català.

A les Illes, l'espanyolisme havia estat residual abans del *boom* de la immigració, sense suport polític ni mediàtic. Simplement defensava la no unitat de la llengua. Però amb l'onada migratòria –ara el 49% de la població no ha nascut a les Illes–, l'espanyolisme va començar a canviar, a principis de la dècada passada, cap a un castellanisme sense complexos, amb expressió política i suport mediàtic. I el president del govern, José Manuel Bazú, és el resultat, fins ara, d'aquest procés.

Alberto Fabra, al País Valencià, s'havia desmarcat del seu predecessor: no es distingia pels gestos anticatalanistes i fins i tot es va reunir amb Artur Mas a Barcelona. Però ara que les enquestes qüestionen, per primera vegada, l'hegemonia absoluta del PP, aplica el manual del PP valencià i fomenta un anticatalanisme barroer de baixa intensitat, però ja molt conegut al territori. Per la seva banda, UPyD accentua el seu discurs recentralitzador, nacionalisme espanyol en estat pur d'un partit que va nàixer a la perifèria, a Euskadi. La ultradretana Espanya 2000, en canvi, opta per un discurs antiimmigració sovint tenyit de blaverisme.

Entre la pastanaga i el garrot. La reacció de l'espanyolisme institucional, però, no és pas més radical que en altres períodes. “És en l'ADN d'Alianza Popular i després del PP a tot l'estat, el recel i l'hostilitat cap als nacionalismes perifèrics, i en conseqüència, un espanyolisme potent. Però en funció de la conjuntura i dels interessos electorals, tant el PP espanyol com els perifèrics han anat dosificant aquest recel. No és el mateix el PP d'Aznar que el 1996 pacta amb CiU i frena les estridències, decapitant Vidal Quadras a Catalunya per la seva gran hostilitat al nacionalisme català, o l'any 2000, quan ja no li cal el suport de Pujol”, explica l'historiador J.B. Culla, que remarca que, si bé en uns

GENERALITAT VALENCIANA

Per primera vegada, les enquestes no garanteixen la majoria absoluta del PP valencià. Fabra opta ara per un anticatalanisme de baixa intensitat, esperant arrebregar el vot més espanyolista.

altres aspectes ideològics propis de la dreta han evolucionat, “el seu concepte d'Espanya és el mateix, sense cap canvi de doctrina”. Aquest historiador, autor de *La dreta espanyola a Catalunya* (La Campana) explica com “amb relació al catalanisme el PP de Madrid ha anat oscil·lant entre la política del garrot i la política de la pastanaga, i els líders d'aquí ho han anat complint, tot i que amb matisos en funció de la seva personalitat. I ara toca garrot, i tant els fa, que puguin perjudicar les expectatives electorals del PP de Catalunya. Saben que un discurs molt agressiu incrementa la simpatia a Espanya, i són conscients que a Catalunya tenen un sostre d'entre el 15% i el 20% dels vots, i per tant l'estratègia és colpejar sense manies el nacionalisme català, no els importa ferir la sensibilitat dels catalans”.

Prova d'aquesta estratègia són els atacs rebuts les darreres setmanes per

part de ministres espanyols, secundats pel PP català, que s'emmarquen, segons Culla, en l'objectiu de presentar-se davant l'electorat espanyol, no pas el català, com “els més patriotes i defensors de la unitat d'Espanya, sobretot ara que no poden presentar mesures socials i econòmiques positives. En aquest sentit, l'onada sobiranista els va molt bé per a la seva estratègia”. I cal afegir-hi l'esfondrament del PSC que vaticinen les enquestes, i que podria beneficiar les expectatives electorals dels populars. Però hi entra en joc un altre competidor, Ciutadans, que sota un progressisme de base garanteix la puresa del nacionalisme espanyol. Neta-ment anticatalanista, a diferència del PP pot fer lluir en el seu currículum que no ha votat ni una sola iniciativa amb el nacionalisme català.

Anar a la mateixa manifestació que l'extrema dreta –a l'organització de

C's és l'única força que pot fer gala al Principat d'un espanyolisme pur, que, de fet, va néixer el 2006 per combatre qualsevol expressió catalanista.

la manifestació, promoguda pel Casal Tramuntana i el Moviment Cívic d'Espaya i Catalans, hi havia membres de la Falange— pot acabar fent un minso favor a aquest nacionalisme espanyol institucional encarnat en PP i C's a Catalunya. “Barrejar-se sota un mateix lema dona peu a alguns a identificar-los amb els fatxes, però diria que el PP prefereix que aquests se'n vagin a un altre lloc. Si a Catalunya el PP ha arrossegat sempre la imatge de ser uns fatxes camuflats, tenir aquests símbols a prop fa més mal que bé a la seva causa. Tenint en compte que ja tenen *La Razón* i *La Gaceta*, que és una extrema dreta de corbata i ja forma part del seu dispositiu”, rebla J.B. Culla.

Estratègia copiada. La manifestació unionista del 12-0 a Barcelona, Bilbao i més ciutats, fracassos de participació a banda, és, a parer de l'historiador Xavier Casals, expert en extrema dreta i autor de llibre *El oasis catalán, 1975-2010* (Ensayo Edhasa), una prova més que les dinàmiques de

reacció del catalanisme i l'espanyolisme s'assemblen cada vegada més: “Els espanyolistes ara discuteixen la viabilitat de la independència en termes d'eficiència econòmica, i tret de les declaracions del ministre Wert o dels clams d'intervenció militar, l'expressió espanyolista es produeix amb mobilitzacions al carrer i a les xarxes socials, discussió de temes econòmics i no tant de pàtria —les autonomies són costoses—, l'exhortació als plebiscits i els manifestos”.

Aquesta estratègia simètrica, però, no és pas nova. Com aclareix Casals, “el PP ja va recollir signatures contra l'Estatut, s'han fet manifestos per la llengua espanyola, es demanen reformes constitucionals per recentralitzar competències, que requereixen un referèndum, etc. Són dues dinàmiques de reacció, la catalana i l'espanyola, que tendeixen a l'efecte mirall”. L'unionisme també compta amb el suport de forces que tenen el seu origen a la perifèria, però que curiosament malden per deixar clara la seva espanyolitat i per conquerir Madrid. És el cas de Ciutadans, nascut a Catalunya per lluitar contra el catalanisme, i UPyD, nascut a Euskadi per atacar el nacionalisme basc.

Xavier Casals no descarta que es produeixi un canvi en els eixos discursius de l'espanyolisme més dur, com ja ha succeït en algunes formacions europees: “Fins ara, la gran bandera de la dreta populista

ha estat un discurs sobre inseguretats ciutadana i immigració, ja que potser sorgirà una dreta populista que tingui com a bandera potencial la recentralització de competències i no la immigració. Si fins ara el nínxol d'oportunitats per a la dreta populista era la immigració, amb el debat sobiranista a Euskadi i Catalunya, i amb un govern del PP que perd punts i s'erosiona, en els propers anys pot dibuixar-se un nínxol nou per fer bandera d'un estat 100% centralitzat”.

Casals també adverteix que al País Valencià podria emergir, si el PP perdés terreny, “un regionalisme endurit, blaverista, similar al partit d'Álvarez Cascos a Astúries, que ataca igual el PP i el PSOE. Fins ara teníem uns partits regionalistes frontissa, que tant podien pactar amb uns i altres. Ara és més possible que un partit d'aquests surti del món local i autonòmic cap a l'estat, i de la perifèria cap al centre. El País Valencià i Catalunya són territoris propensos en aquest sentit”, rebla aquest expert.

El 25-N serà el primer test de força real entre l'unionisme i el sobiranisme a Catalunya. El resultat de ben segur que farà virar les estratègies dels espanyolistes al País Valencià i les Illes. En funció de la força que obtingui el sobiranisme, i sobretot, de les perspectives electorals en altres comicis, faran anar el garrot més fort o deixaran mossegar una mica la pastanaga.

Gemma Aguilera

La recentralització pot esdevenir un nou nínxol de mercat per a la dreta populista